

Baskın Oran, "1937/38'de Ne Oldu", I. Uluslararası Tunceli Dersim Sempozyumu, 4-6 Ekim 2010, Bildiriler Kitabı, Tunceli, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Aralık 2011, s. xiii-xvii

Efendim, Sevgili Dersim'i ve Sevgili Dersimlileri Sayın Valinin, Sayın Rektörün, Sayın Belediye Temsilcisinin şahsında selamlıyorum, içten sevgilerimi arz ediyorum.

Efendim, bugün benim gerçekten mutlu bir günüm. Bir kere ben buraya, çok farklı bir bünyesi olduğu için uzaktan tanımanın zor olduğu Dersim'i ve Dersimlileri görmeye ilk defa geliyorum. Bu yüzden benim için mutlu bir gün. İkincisi, protokol konuşmalarını dinlerken buraya iyi ki gelmiş olduğumu anladım. Bu protokol konuşmalarından anladığım şudur: Ulus devlet nihayet yavaş yavaş yok olup Türkiye'nin başından ırılıyor.

Türkiye'de ulus devlet ile üniter devlet aynı sanılır, fakat hiç ilgisi yoktur. Dünyanın en demokratik ülkesi olan İngiltere bir üniter devlettir, ama ulus devlet değildir. Ulus devletin hemen tanımını vereyim. Ulus devlet, milletin tek bir etnik-dinsel bütünden oluştuğunu varsayan bir devlet türüdür. Ama tabii ki gerçek bunun tersi olduğu için, yani millette farklılıklar bulunduğu için, ulus devlet onu zorla tek bir kalıba dökmeye çalışır. İki yöntemle: Eğer farklılıkları asimile edebileceğini umuyorsa asimilasyon, o farklıları asimile etme umudu yoksa etnik ve dinsel temizlik. Bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün hayatı bunun üzerinde kurulu olarak geçmiştir. Ulus devlet makbul bir şey gibi sunulur ama hiç makbul bir şey değildir çünkü farklı vatandaşları mutsuz eder. Şimdi çok şükür ki devrini tamamlamaktadır. Özellikle Sayın Valim ve Sayın Rektörümün konuşmalarından görüyorum ki, ulus devlet türünün ortadan kalkması fikri sadece bizim zihinlerimizde değil, devletin zirvesinde de yer almaya başlanmıştır.

Ulus Devlet ve Dersim

Bu genel giriş yaptıktan sonra konumuza geçelim. Şimdi ben ulus devletin bugüne kadar yapmış olduklarını genel bir sunumla anlatmak istiyorum.

Türkiye'de Dersim konusu, 1937-38'den sonra derin dondurucuya konuldu, pek konuşulmadı. Daha sonradan bir milletvekili dedi ki, "Dersim isyanında analar ağlamadı mı? Kimse analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım dedi mi? İlk siz diyorsunuz; çünkü sizin terörlü mücadele etme cesaretiniz yok." dedi. Bunun üzerine Dersim birden gündeme geldi ve birtakım iddialar ve tartışmalar çıktı ortaya.

Bir kere, denildi ki Dersim katliamını, İnönü ve Bayar yaptı, hasta Atatürk'ün haberi yoktu. Oysa bu sunumla anlatmaya çalışacağım ki Dersim'in "fethi" 1926'da başladı.

İkincisi, isyan çıkınca devlet tabii ki bastırır, dendi. Tabii ki doğrudur. İyi de, Dersim isyan etmedi ki.

Üçüncüsü, Dersim eşkıyalığı bir türlü önlenemiyordu onun için harekât yapıldı, dendi. İtiraf etmem gerekir ki birkaç ay öncesine kadar ben de bu kafadaydım. Fakat birkaç ay önce, umumi müfettişliklerle ilgili 1936 tarihli tutanaklar bir belge kitap olarak çıktı. Onu okuduğum zaman Dersim'de 1937 yılında asayiş sorunu falan da olmadığını bizatihi umumi müfettişlerin ağzından öğrendim.

Şimdi 1937-38 olayının arka planını görelim. Yani genel olarak doğudaki durumu görelim.

Dersim İsyan Etmedi

Bir kere, Türkiye'de 17 tane Kürt isyanından bahsediliyor. Oysa PKK'ya gelmeden önce sadece 2 tane isyan var. Bunların biri 1925 Şeyh Sait İsyanı denilen Azadi İsyanı; ikincisi de 1930 Ağrı İsyanı'dır. Diğerleri çok küçük asayiş olaylarından ve bunları bastırmaya giden ordu birliklerinin hareketlerinden ibarettir. E. Albay Reşat Hallı'ya Genelkurmay tarafından yazdırılan Türkiye Cumhuriyeti'nde İç İsyanlar'da 18 tane iç isyandan bahsediliyor. Bunların 1 tanesi malum Menemen, diğer 17'si Kürt isyanı. Bunların bazılarının isimlerine bakınız: "Tedip harekâtı", yani terbiye etme harekâtı; üç gün sürmüş. "Tenkil harekâtı", yani ortadan kaldırma harekâtı. "Sason ayaklanmaları" çok ilginç; 1925'ten 37'ye kadar sürmüş gözüküyor. Fakat bizzat Org. Cemal

Madanođlu'nun hatıralarından öğreniyoruz ki bu bunların en azından bir tanesi tamamen ahlâkla ilgilidir (Bir tapu meselesi için bir heyet köye gider, orada ağanın evine misafir olurlar. Orada bir subay geline yaklaşmak ister. Gelin bağırır, onun üzerine yüzbaşı havaya ateş açarak birliğine doğru koşar. Birlikler ateşe başlar ve bu durum, şu anda da yapıldığı gibi veya çok yakın zamanlarda da yapıldığı gibi, Sason isyanlarından bir tanesi olarak kayıtlara geçer).

Peki niçin devlet devamlı surette 17 tane isyan oldu diyor? Üstelik, ikisi hariç, bütün bu "isyan"ların Maraş olaylarından Çorum olaylarına, Sivas olaylarından Gazi Mahallesi olaylarına kadar, bizim bildiğimiz yakın tarih olaylarından çok daha masum olduğunu rahatça söylemek mümkünken?

Çünkü devletin iki amacı var: Yerel amaç: 1925 Şark Islahat Planı'yla Kürtleri asimile etmek; daha genel ulusal çaptaki amaç: Takrir-i Sükûn Kanunu'yla bütün muhalefeti susturmak. İsyân denmesinin sebebi, siyasi terminolojide "dikotomi" dediğimiz kavram yüzündendir. Hedeflenen etnik-dinsel tekleştirimin yapılabilmesi için, "isyan" lazım. Çünkü her şey kendi zıttıyla mevcuttur. Eğer sıcaklığı bilmiyorsanız soğuşu size anlatmam mümkün değildir. Dolayısıyla bütün bunlar isyan olarak nitelenecektir.

1937'ye Gelirken Ulus Devlette Zihniyet

Şimdi bu sunumumu şöyle bir akışla götürmek istiyorum. 1) 1937'ye gelirken ulus devlet cephesinde zihniyet ve eylem açısından durum nedir? 2) 1937'de Dersim'deki zihniyet nedir? Dünden bugüne kadar Dersim'deki zihniyete de değineceğim sonunda.

Ulus devletin tepesindeki durum, Şark Islahat Planı'dır. Şubat ayında Şeyh Sait İsyanı çıkıyor, Plan Eylülde hemen ortaya konuyor. İki bölümden ibaret: Cezalandırma ve asimilasyon.

Cezalandırmanın çeşitleri: Sürgün, idam, isyan masraflarının halka yükletilmesi, küçük memuriyetlere dahi Kürtlerin tayinlerinin önlenmesi, mahkemelerde Kürt yargıçların görev almasının engellenmesi, Ermenilerden kalan arazilerin Kürtlere kirayla verilmesinin yasaklanması...

Asimilasyon safhasında burası kolonize ediliyor (koloni/*müstemele* tabiri bizzat Mareşal'indir). Ermenilerden kalan arazilere, Karadenizlilerin ve on yıl içinde yarım milyon Kafkasya ve Balkan göçmeninin iskânı öngörülüyor. Acilen yatılı okulların açılması, kız mekteplerin açılması, Fırat'ın batısında Kürtçe konuşmanın engellenmesi, kadınların özellikle Türkçe konuşmalarının sağlanması ve çarşı ve pazarlarda Türkçeden başka lisan kullanmanın cezalandırılması var. Bu Kürtçe yasağı meselesi, Son Posta gazetesinin 23 Eylül 1932 sayısına şöyle yansıyor: "*Dörtüol – Kaymakamlık tarafından, umumi mahallerde Türkçeden başka bir dili konuşanlar hakkında şiddetli takibat yapılarak ağır cezalar verileceği tellallarla ilan edildi.*" Ve Kürtçe konuşmaya 5 kuruş ceza veriliyor. 5 kuruş o zaman önemli bir para.

Buna ilaveten 1930 "Türkleştirme Genelgesi"ni görüyoruz. "Yabancı lehçelerle konuşan" Kürtler küçük ve dağınık olan civar köylere dağıtılacak. Kadın çok önemlidir, çünkü kadın aileyi üretiyor, bilhassa kadınlar arasında Türkçenin yaygınlaştırılmasına çalışılacak. Türkçe bilmeyen köylü kadınlar şehirlere celp edilerek Türk evlerine münasip hizmet ve suretlerle yerleştirilecek. "Türkleştirme Genelgesi" şöyle bitiyor: "*Hülasa; dillerini, âdetlerini, dileklerini Türk yapmak, Türk'ün tarihine ve bahtına bağlamak, her Türk'e teveccüh eden bir milli ve mühim vazifedir.*" Ulus devlet cephesindeki durum 1937'de giderek böyle bir vaziyet arz ediyor.

Dersim meselesinin halli çabaları 1926'da başladı demiştim. 1926'da devlet 1925 isyanını çok ciddiye alarak araştırmaya başlıyor. Gelen çözüm önerilerini iki türe ayırmak mümkün: Biri: Islahat yapalım, bu insanları kazanalım, okul ve hastane götürelim. Bunların eşkıyalığı var ama bu topraksızlıktan geliyor. Dolayısıyla ziraatı destekleyelim ve Dersimlileri kazanalım. Diğeri: Fütuhat yapalım; Dersim bir çibanbaşdır, derhal halledilmesi gerekir. Nasıl halledilmesi gerektiği konusunda da iki yöntem veriliyor: Biri köylerin yoğun biçimde bombalanması, hayvan ve ekinlerin telef edilmesi -ki bu başka ülkelerde de uygulandı biliyorsunuz- ve köylülerin yüreklerine korku salınması. İkincisi, özellikle münferit köylerde ev ve mezarların yakılıp yıkılması -ki bu Türkiye'de daha sonra da uygulanacaktır-. Tabii ki fütuhat önergesi kabul ediliyor. Ve Dersim için dört boyutlu bir harekât planı uygulanmaya başlanıyor. Şimdi geleceğim, ama oraya gelmeden, devlet katındaki zihniyete bir göz atmak öğretici olabilir:

Ağustos 1930'a ait bir gazete kupüründe Başvekil İsmet Paşa şöyle diyor: *"Bu ülkede sadece Türk ulusal ve ırksal haklar talep etme hakkına sahiptir. Başka hiç kimsenin böyle bir hakkı yoktur."* Eylül 1930'a ait bir başka gazete kupüründe Adalet Vekili Mahmut Esat Bozkurt'un daha sert bir söylemi var: *"Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette tek hakları vardır: Hizmetçi olma hakkı ve köle olma hakkı. Dost ve düşman hatta bu hakikati böylece bilsin."* Devlet katındaki durum bu şekilde.

Dersim'de Asayiş Durumu

Bir de 1937 gelip çatığında Dersim'deki duruma bakalım. Dediğim gibi ben birkaç ay öncesine kadar 1937'de başlayan harekâtın asayişsizliği ortadan kaldırmaya yönelik olduğunu düşünüyordum. Aralık 1936 tutanakları bunun böyle olmadığını söylüyor. Konuşanlar umumi müfettişlerdir: *"Şimdiye kadar hükümet, kuvvet ve nüfuzunun giremediği Kürtlüğün ve şekavetin merkezi sayılan Dersim, Türkiye Cumhuriyeti camiasında fethedilmiş ve ayrılmaz bir parça haline gelmiştir. Bölge asayişinde % 99 nispetinde salah vardır."* Bunlar 1936 yılı sonlarında söyleniyor. 1934-1936'ya ait istatistikler üzerine yapılan tetkikler -bu istatistikleri uzun uzun okuyorlar ve dağıtıyorlar.- Umumi Müfettişlik bölgelerinde olguların gittikçe azaldığı kaydediliyor -olgu kelimesi o zaman yeni çıkmış, olay demek oluyor.- *"Hatta bazı yerlerde asayiş istatistiklerinin 1936 sütunlarının rakamsız hale gelmeye başladığını... göstermiştir. Tunceli mintikası: Şükranla arz edeyim ki, asayiş noktasından % 99 salah bulmuştur."*

Böyle bir ortamda niçin Dersim "fethedildi" ? Dersim'de ne isyan var ne de asayişsizlik. Nedir bu, diğerleri gibi bir tedip ve tenkil harekâtı mı? Hayır. Bu, son farklılık bölgesinin "nihai" tasfiyesi. Çünkü ulus devlet farklılığa tahammül edemez. Çok farklı, Dersim. Halkı Zaza, dili Dımlı, dini Alevi... 1915'te 20.000 Ermeni'yi kurtardıkları ve hatta Rus sınırına kadar yanlarında gittikleri söyleniyor. Yüksek dağlarla çevrili bu doğal kale devletle hiçbir zaman yakın olmamış, ilişkileri hep yarı özerk olmuş. Diğer yandan, Türkiye'nin hiçbir yerinde şapka giyilmezken Dersim'de şapka giyiliyor. Dersim hakikaten çok özel bir yer ve buna sunumun sonunda da değineceğim.

Dört boyutlu harekâta geelim. Birinci boyut maddi alt yapının tamamlanması, yani demiryolu politikası. İkinci boyut toplumsal boyut, iskân kanunları. Üçüncü boyut iç hukuksal düzenin inşası, 1935 Tunceli Kanunu. Dördüncü boyut uluslararası hukukun düzenlenmesi, 1937 Sadabat Pakti'nin yapılması.

Harekât: Birinci Boyut

Demiryolu politikasından başlayalım. Aslında, Onuncu Yıl Marşında güzel görünür; demir ağlarla ördük ana yurdu dört baştan. Aslında anayurt örülmemiştir burası örülmüştür. Sayılar çok ilginçtir. Tek parti döneminde toplam 3.578 km demiryolu yapılmıştır. Bunun 3.208 km'si 1940'tan önce yapılmış. Çok anlamlı bu. Bütün bu istatistikler Devlet Demiryollarının web sitesinde. Cumhuriyet döneminde tüm demiryollarının % 78,6'sı Ankara'nın doğusuna yapılmış. Fakat Ankara'nın doğusuyla batısı arasında bir ticaret yok. Ankara'nın doğusunda üretim de yok. Onun için demiryollarının, üretimin teşviki için yapılması mantıklı değil. Çok zor ekonomik koşullarda dünyanın o zamanki en pahalı yatırımı yapıyor. Koşullar zor ve 1929 bunalımı çıkmış. Öte yandan Duyun-ı Umumiye borçları ödeniyor. Üstelik, Mareşal Fevzi Çakmak yol yapımına karşı. İtalyanlar gelir de Ankara'ya kolay ulaşır diye Antalya-Ankara karayolunun yapılmasını engelliyor ve tek parti -bunu ben aramızda bulunan hocam ve dostum Mete Tuncay'dan öğrenmişim- doğuda bile örgüt açmıyor, burası politize olmasın diye. Bu da büyük ölçüde Mareşal Çakmak'ın politikası. Diyor ki: "Okumaya yazmaya başlayınca, Müslüman olmalarına rağmen Arnavutlar bile isyan ettiler." Devletin Ankara'nın doğusunda bulunan tek örgütü, Türk Hava Kurumu'nun başış toplamak için açtığı şubelerdir. Web sitesi aynen şöyle diyor zaten: "Demiryollarının milli güvenlik ve bütünlüğün sağlanması amacıyla dönük olarak ülkeyi sarması hedeflenmiştir." Burada insanın aklı ister istemez III. Napoléon'a ve onun Paris belediye başkanı Baron Haussmann'a gidiyor. Çünkü Paris 1871 devrimlerine gidiyor. Ordu birlikleri Ortaçağ'dan kalma dar yollara girememekte; devrimciler hemen barikat kurmakta. Baron Haussmann bugünkü 70 metrelik o bulvarları o zaman ordu sevk etmek için açmıştır.

Güvenlik nedeniyle şimdi bu demiryolu politikasını harita üzerinden görsel olarak sunayım size. Burada 1935'te kurulduğu adıyla Tunceli'nin ilk demiryolu 1930'da Sivas'a, 1931'de Malatya'ya, 1934'te Elazığ'a, 1935'te Diyarbakır'a, 1937'de de Erzincan'a ulaşıyor. Dersim kuzey, batı ve

güneyden sarıldı. Harekâtın niçin 1937'de yapıldığını biraz bu izah ediyor, biraz da daha sonra anlatacağım Sadabat Paktı.

İkinci Boyut

Toplumsal boyuta geçelim. 1927 ve 1934 iskân yasaları çıkarılıyor, Dersim'in etrafı boşaltılıyor, Kürtler batıya sürülüyor, yerlerine muhacirler yerleştiriliyor, asimilasyon politikası başlıyor. Eğer o günün belgelerinde asimilasyon kelimesini aramaya çalışırsanız bulamayabilirsiniz. Çünkü orada iki tane terim vardır: temsil ve temdin. Temsil etmek o dönemde bugünkü anlamını taşımaz, asimilasyon anlamına gelir. Temdin ise -sülasisini alırsanız, temdin'in son üç sessiz harfi m, d ve n harfleridir-, medenileştirmek, sivilize etmek anlamına gelir. İşte asimilasyon politikasının resmî terminolojideki adları temsil ve temdin'dir.

Üçüncü Boyut

Hukuksal boyut, 1935'te çıkarılan Tunceli Kanunu ile sağlanacaktır. Bu tam bir askerî diktatörlüktür. Bir kere vali, korgeneral rütbesinde bir askerdir ve adı da korkomutandır. İsteddiği kişiyi ilden sürebilir, askerî mahkemenin ve divanı harplerin verdiği idam cezalarını Meclis'ten geçirmeden uygulayabilir, memurların yerlerine muvazzaf subay atayabilir. Bu aynı zamanda ikinci bir hukuk düzenidir ülkede. Nasıl ki çok yakın zamanlara kadar OHAL Hukuku Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci bir hukuk düzeni idiyse, Tunceli Kanunu da o dönemde ikinci bir hukuk düzeni getirir. İddianame sanığa tebliğ edilmez, sanık duruşmaya çıkana kadar neyle suçlandığını bilmez ve büyük olasılıkla duruşmaya çıktıktan sonra da bilmez. Çünkü Lozan md. 39/5'e rağmen tercüme yapılmaz. Lozan md. 39/5, Türkçe'nin dışında başka bir dil konuşan Türkiye vatandaşlarına mahkemelerde kendi dillerini kullanmaları için her türlü kolaylık sağlar, diyen maddedir. Hatta kitaplar yazar ki, verilen idam cezasında idam kelimesi geçmediği ve "asil olarak tecziyesine" ifadesi kullanıldığı için adam 'Allah razı olsun' diyerek teşekkür etmiştir yargıçlara. Çünkü beraat ettiğini sanmıştır, kararda idam geçmediği ve kendisi de tek kelime Türkçe bilmediği için.

Dördüncü Boyut

Son olarak uluslararası hukuk boyutu 1937 Sadabat Paktı. Sadabat Paktı'nı, Mülkiye'de okurken bize İtalya'ya karşı bir önlem olarak arz etmişlerdi. Sonra anladık ki İran ve Irak ile yapılan bir paktın İtalya'ya karşı olmasının pek fazla bir anlamı yoktu. Sadabat Paktı'nın bir tek 7. maddesi önemliydi ve zaten sadece o madde uygulandı: *"Bağıtılı taraflardan her biri; kendi sınırları içinde diğer bağıtılı tarafların kurumlarını yıkmak, düzen ve güvenliğini sarsmak veya siyasi rejimi bozmak amacıyla silahlı çeteler, birlikler veya örgütlerin kurulmasını veya eyleme geçirilmesini engellemeyi yükümlenir."*

Böylece dört boyutun dördü de yerine gelmiş olmaktadır.

1937'de Dersim'de Zihniyet

Bu arada Dersim acaba nasıldı? Benim şimdiye kadar size sunduğum resimde Dersim ne durumdaydı? Anlatırlar ki çok saygı gösterilen bir kadına -aşiret reisi de olabilir- "Ana, Rum leşkeri [Osmanlı askerî] geliyor, ne yapalım, direnelim mi direnmeyelim mi?" diye soruyorlar. İhtiyar kadın diyor ki: "Ben bilmem oğul, benim bir tek bildiğim, bir kümeste iki horoz olmaz." Bir de Dersim'in en gelişmiş ve direnişçi aşiretlerinden Demenan'lı bir gelinin sözü naklediliyor: "Benim aşiretimin kırk tane eli silahlı erkeği var. Devlet Dersim'e gelecekmış, devlet kendini şaşırması olmalı!" Zihniyet böyle. Çünkü yerleşik tecrübe şöyle: "Osmanlı gibi gelirler, kışın çekilip giderler". "Dersim'e sefer olur, zafer olmaz". Dersimliler "sel seferleri" esprisi içinde, o güne kadar kendilerini kapatmış olmalarının, yarı özerk olmalarının sonucu olarak tamamen geçmişte yaşıyorlar; ulus devletin ne olduğundan haberleri bile yok. Bunun üzerine Harçık Köprüsü'nün yıkılması, telefon hatlarının kesilmesi ve civardaki karakollara saldırılması olayları meydana geliyor.

Harekât başlıyor. Korkomutan Abdullah Alpdoğan'ın iki saldırısı püskürtülünce, Diyarbakır'dan uçak filoları kaldırılıyor. Sabiha Gökçen de bombalıyor. Sonradan valilik ve çok uzun süre dışişleri bakanlığı yapan İhsan Sabri Çağlayangil, Nazımiyeli Kemal Kılıçdaroğlu'na şöyle anlatıyor: *"Kurtulanlar mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların*

kapısında bunları fare gibi zehirledi. Ve 7'den 70'e o Dersim Kürtlerini kestiler. Kanlı bir harekât oldu."

Seyit Rıza'nın nasıl idam edildiği malum. 75 yaşını geçtiği için yaşı küçültüldü ve oğlunun yaşı büyütüldü, idam için.

İstatistikler çok farklı rakamlar veriyor. Fakat ölenlerin sayısının 13.160 olduğu, öldürülenlerin kız çocuklarının da subay ailelerin yanına evlatlık verildiği biliniyor (aynı şey Ermeniler için ve Avustralya'da Aborjinler için söz konusu olmuştur). 11.818 kişinin sürüldüğü anlatılıyor. Bu sürgünün 1934 sürgününden farkı, çekirdek ailenin parçalanması.

Bugün Dersim

Şimdi Dersim'de bugüne gelelim ve bitirelim. Dersim çok özel bir yer demiştim ve evet gerçekten özel bir yer. Tek parti döneminde bütün bunları yaşayan Dersim'in 1950'den 2007'ye hatta geçenlerde referanduma kadar olan oylarını çıkardım. Orada görüyoruz ki, üç ufak istisna dışında, CHP'nin Tunceli'de aldığı oy, ülke çapında aldığı oydan orantısız derecede yüksek. Partinin Nazimiyeli olan genel başkanının TRT Avrasya'da verdiği mülakatta görüyoruz ki, kendisi Türk'tür. Mensup olduğu Kureyşan aşireti Zaza değildir. Akrabaları arasında Ahi Evran bulunduğu için kendisi *seyittir*. Buna rağmen, bu demeci Hürriyet'te çıktıktan üç ay sonra yapılan referandumda ülke genelinde % 42 hayır oyu çıktı, Tunceli'de % 88,8.

Şimdi, bunu izah etmek kolay değil ama genel birtakım şeylerle belki çıkarabiliriz. Burada dinin soydan daha önemli olduğu yani Aleviliğin Zazalıktan daha önemli olduğu kanaatine gelebiliriz. Bir de Stockholm Sendromu olduğunu düşünebiliriz.

Bana ayrılan süre bitti. Stockholm Sendromunu bilenler ne demek istediğimi anladı. Bu tabire aşına olmayanlar Google'a Stockholm Sendromu yazarak meseleyi halledeceklerdir. Bu uzun sunuşta sizi sıkmadığımı umuyorum. Tunceli Üniversitesine, beni davet ettikleri için tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Sağ olsun, var olsun.